בעזהשי"ת

קונטרס

עס וועט דיר נאך לעכטיג ווערן

וואס דאס איז א וואונדערליכע שיעור אריינצוברענגען אין אונז די ריינע און קלארע אמונה אין באשעפער, ווי אויך עצות און התחזקות וויאזוי אדורך צו גיין דעם לעבן בשלום.

פארגעלערנט דורך

כבוד קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש זי"ע

פרשת מקץ תשע"ג

געבויעט אויף די ווערטער פון הייליגן רבי'ן, אדונינו מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורינו הגאון הקדוש

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמגעפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי ברסלב - נוא יארק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
בארא פארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

נדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

עֶס װעט דיר נאָך לעכטיג װערן

א.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים (בְּרֵאשִׁית מא, א), בְּרֶענְגְט דֶער מִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פט, א), דֶעם פָּסוּק (אִיּוֹב כח, ג): **קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ**, די צָרוֹת און פִינְסְטֶערְנִישׁ הָאט אויך אַ צַייט וִוילַאנְג דָאס װעט אָנְהַאלְטְן, אָבֶער נָאכְדֶעם װעט מֶען אַרוֹיסְגֵיין דֶערְפוּן.

מֶען זֶעהְט אַז יֶעדֶער מֶענְטְשׁ מֵיינְט: מִיר װעט שׁוֹין שְׁטֶענְדִיג פִינְסְטֶער זַיין, און אִיךְ װעל שׁוֹין קֵיינְמָאל נִישְׁט

אַרוֹיס גֵיין פוּן מַיין צָרָה, אוּן עֶס וֶועט מִיר שׁוֹין קֵיינְמָאל נִישְׁט לִיכְטִיג זַיין וְכוּ׳, אוּן אַז אֵיינֶער דַארְף נֶעבֶּעךְ שְׁמַאכְטְן אִין תְּפִיסָה רַחֲמָנָא לִצְלָן, טְרַאכְט עֶר אַז עֶר וֶועט שׁוֹין קֵיינְמָאל נִישְׁט פוּן דָא אַרוֹיסְגֵיין. אָדֶער יֶעדֶער וָואס שְׁמַאכְטֶעט נֶעבֶּעךְ אִין זַיין אֵייגֶענֶע תְּפִיסָה, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין תִּקּוּנֵי זוֹהַר (כב ע״א): **לְתַבְרָא בֵּית אַסִירִין דִילְהוֹן**, דֶער גוּף פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז אוֹיךְ אַ תְּפִיסָה פַאר זַיין נְשָׁמָה; דָאס הֵייסְט, אַמָאל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ אַלֵיין אַ תְּפִיסָה אוּן זַיין נְשָׁמָה פַיינִיגְט זִיךְ דָארְטְן, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט מֶענְטְשְׁן פַיינִיגְן זִיךְ אַלֵיין, בִּשְׁעַת קֵיינֶער רוֹדֶפְ׳ט זֵיי נִישְׁט. אוּן פַאר יֶעדְן מֶענְטְשׁ דַאכְט זִיךְ אַז פַאר יֶענֶעם גֵייט בֶּעסֶער, וָואס דָאס אִיז בֶּאֱמֶת אַ גְרוֹיסֶער נַארִישְׁקֵייט, וַוייל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ הָאט זַיין פֶּעקְל צָרוֹת, נָאר קֵיינֶער אִיז נִישְׁט אִינְטֶרֶעסִירְט צוּ דֶערְצֵיילְן זַיינֶע צָרוֹת פַאר אַ צְוֵוייטְן, אַזוֹי וִוי דִי וֶועלְט זָאגְט: מֶען וַואשְׁט נִישְׁט דִי שְׁמוּצִיגֶע וֶועשׁ אִינְדְרוֹיסְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן קיט): דִי וֶועלְט זָאגְט אַז עֶס אִיז דָא **׳עוֹלָם הַזֶה׳** אוּן **׳עוֹלָם הַבָּא׳**, **׳עוֹלָם הַבָּא׳** גְלֵייבְּן מִיר אַז עֶס אִיז דָא, אָבֶּער **׳עוֹלָם הַזֶה׳**

אִיז בִּכְלַל נִישְׁט דָא, אוּן לוֹיט דִי צָרוֹת וָואס מֶענְטְשְׁן מַאכְן מִיט דָא אוֹיף דִי וֶועלְט, אִיז דָא דֶער גֵיהִנוֹם. נָאר עֶס אִיז דָא אֵיין עֵצָה, צוּ אַנְטְלוֹיפְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן צוּ דִי תּוֹרָה, אַזוֹי וִוי חֲזַ״ל זָאגְן (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, יג, ז): אוֹיפְן פָּסוּק (אִיּוֹב ה, ז): **אָדָם לְעָמָל יוּלָּד**, אַ מֶענְטְשׁ אִיז בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן זִיךְ צוּ מוּטְשֶׁעןֶעןֶ, **וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁעֲמָלוֹ בַּתּוֹרָה**, ווָאוֹיל אִיז דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס עֶר מוּטְשֶׁעט זִיךְ אִין דִי תּוֹרָה; דָאס הֵייסְט, ווִיבַּאלְד מֶען דַארְף זִיךְ שׁוֹין יָא מוּטְשֶׁעןֶעןֶ, זָאל דָאס כָאטְשׁ זַיין אִין דִי תּוֹרָה. אוּן אֲפִילוּ עֶס קוּמְט אָן שְׁוֶוער אוֹיפְצוּמַאכְן אַ חוּמָשׁ, אַ מִשְׁנַיוֹת, אַ גְמָרָא, אַ מִדְרָשׁ, זָאל עֶר זִיךְ אָנְשְׁטְרֶענְגֶען אוּן אִין דֶעם אַרֵיינְלֵייגְן זַיין פְּלָאג, יֶעדְן טָאג צוּ לֶערְנֶען דִי פִּיר לִימוּדִים, וָואס דוּרְךְ דֶעם בְּרֶענְגְט עֶר אַרוֹיף אוֹיף זִיךְ אַ מוֹרָא׳דִיגֶע לֶעכְטִיגְקֵייט פוּן דִי פִּיר עוֹלָמוֹת: ׳אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה׳, אַזוֹי וִוי דֶער אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ זָאגְט (שַׁעַר הַמִּצְווֹת, פַּרְשַׁת וָאֶתְחַנַּן): **מִקְרָא**: אִיז אִין ׳**עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה**׳. **מִשְׁנָה**: אִיז אִין ׳**עוֹלָם הַיְצִירָה**׳. **גְמָרָא**: אִיז אִין ׳**עוֹלָם הַבְּרִיאָה**׳. **מִדְרָשׁ אוּן זוֹהַר**: אִיז אִין ׳**עוֹלָם הָאֲצִילוּת**׳.

דָאס זָאגְט דֶער מִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פט, א): **קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ, זְמַן נָתַן לְעוֹלָם כַּמָּה שָׁנִים יַעֲשֶׂה בָּאֲפֵילָה**, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ וֶועט אַמָאל אַרוֹיסְגֵיין פוּן זַיינֶע צָרוֹת. אַ בָּחוּר רֶעדְט זִיךְ אַיין אַז עֶר וֶועט קֵיינְמָאל נִישְׁט חֲתוּנָה הָאבְּן, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ יֶעדֶער מֶענְטְשׁ מִיט זַיין צָרָה, אָבֶּער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְט, אַז עֶס קוּמְט פַאר יֶעדְן דִי צַייט וֶוען עֶר גֵייט אַרוֹיס פוּן זַיינֶע צָרוֹת אוּן פְּרָאבְּלֶעמֶען.

ב.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן לג): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף שְׁטֶענְדִיג נָאכְגֵיין אוּן זֶעהְן עֶס זָאל זַיין שָׁלוֹם צְווִישְׁן אִידְן, אוּן אוֹיךְ אַז יֶעדֶער מֶענְטְשׁ בַּיי זִיךְ אַלֵיין זָאל זַיין אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, אוּן עֶס זָאל אִים נִישְׁט זַיין קַיין חִילוּק וָואס עֶס גֵייט אוֹיף אִים אִיבֶּער, שְׁטֶענְדִיג זָאל עֶר טְרֶעפְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן צוּ דֶעם אִיז מֶען זוֹכֶה דוּרְךְ דִי 'תּוֹרָה', וָואס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן: 'שָׁלוֹם', אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (מִשְׁלֵי ג, יז): **וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם**. אוּן אוֹיךְ דוּרְךְ דִי 'צַדִּיקִים' וָואס וֶוערְן אוֹיךְ אָנְגֶערוּפְן: '**בְּרִית שָׁלוֹם**' (הַשְׁמָטַת

הַזוֹהַר בְּרֵאשִׁית, רנז ע״א). דוּרְכְדֶעם קֶען זַיין שָׁלוֹם צְווִישְׁן אִידְן, אַז אִידְן זָאלְן זִיךְ לִיבּ הָאבְּן, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ זָאל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ זַיין צוּפְרִידְן מִיט זִיךְ.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן פוּן מַחְלוֹקֶת, אוּן נִישְׁט רוֹדֶפְ׳ן אָדֶער וֵוייטוּהְן אַ צְוֵוייטְן, נָאר זִיךְ זֵייעֶר לִיבּ הָאבְּן אוּן שְׁטֶענְדִיג דָן זַיין יֶעדֶע אִיד לְכַף זְכוּת. חַזַ״ל זָאגְן (עֲבוֹדָה זָרָה ד ע״א): אַזוֹי וִוי דִי טֶבַע אִיז בַּיי פִּישׁ, אַז דֶער גְרֶעסֶערֶער עֶסְט אוֹיף דֶעם קְלֶענֶערְן, אַזוֹי אוֹיךְ בַּיי מֶענְטְשְׁן, ווִיל אֵיינֶער אוֹיפְעֶסְן דֶעם אַנְדֶערְן, אוּן וֶוען מֶען וָואלְט נִישְׁט מוֹרָא גֶעהַאט פוּן דִי רֶעגִירוּנְג, וָואלְט אֵיינֶער אוֹיפְגֶעגֶעסְן דֶעם אַנְדֶערְן לֶעבֶּעדִיגֶערְהֵייט (אָבוֹת ג, ב). אוּן בַּיי יֶעדֶע מַחְלוֹקֶת, שְׁרֵייט מֶען אַז מֶען מֵיינְט דָאס ׳לְשֵׁם שָׁמַיִם׳, אוּן בֶּאֱמֶת נֶעמְט זִיךְ אַלֶע מַחְלוֹקֶת נָאר פוּן קִנְאָה.

אִיךְ הָאבּ גֶעקֶענְט אַ בְּרֶסְלְבֶ׳ער חָסִיד רֶבִּי חַיִים בִּנְיָמִין בְּרָאד זַ״ל, עֶר אִיז שְׁטֶענְדִיג גֶעוֶוען נָאר פְרֵיילֶעךְ, כָאטְשִׁיג עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶער אָרִימַאן אוּן עֶר הָאט גָארְנִישְׁט גֶעהַאט, עֶר אִיז גֶעוֶוען אִין רוּסְלַאנְד אוּנְטֶער דִי

פַארְשָׁאלְטֶענֶע קָאמוּנִיסְטְן יִמַח שְׁמָם, וָואס הָאבְּן נָאר גֶעוָואלְט אוֹיסְרַייסְן אִידִישְׁקֵייט רַחְמָנָא לִצְלָן, מֶען הָאט אִים אַמָאל גֶעכַאפְּט לֵייגְן טַלִית אוּן תְּפִילִין, הָאט מֶען אִים גְלַייךְ אַרַיינְגֶעשְׁלַיידֶערְט אִין תְּפִיסָה, אָבֶער וִויבַּאלְד עֶר אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר אַ פְרֵיילִיכֶער אִיד, הָאט עֶר זִיךְ גֶענוּמֶען טַאנְצְן: בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַז צוּלִיבּ לֵייגְן תְּפִילִין הָאט מֶען מִיךְ אַרַיינְגֶעלֵייגְט דָא. הָאבְּן זִיךְ דִי אוֹיפְזֶעהֶערְס דָארְטְן אָנְגֶערוּפְן אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערְן: עֶר אִיז דָאךְ אַ מְשׁוּגֶענֶער, עֶר טַאנְצְט אַ גַאנְצְן טָאג, מֶען דַארְף אִים אַרוֹיסְלָאזְן! [בַּיי דִי רוּסְן יִמַח שְׁמָם הָאט מֶען אִידִישְׁקֵייט וְכוּ׳ גֶעדַארְפְט אוֹיסְרַייסְן, אָבֶער אוֹיף אַ מְשׁוּגָע׳נֶעם הָאט מֶען רַחְמָנוּת גֶעהַאט,] אָבֶער בַּיים אַרוֹיסְלָאזְן דַארְף מֶען אוּנְטֶערְשְׁרַייבְּן, אוּן וִויבַּאלְד עֶס אִיז גֶעוֶוען שַׁבָּת, הָאט עֶר נִישְׁט גֶעוָואלְט מְחַלֵּל שַׁבָּת זַיין אוּן אוּנְטֶערְשְׁרַייבְּן בְּשׁוּם אוֹפָן, הָאט עֶר גֶעזָאגְט: עֶר שְׁרַייבְּט נִישְׁט שַׁבָּת. הָאט מֶען אִים גֶעזָאגְט: ווילְסְטוּ דֶען נִישְׁט אַרוֹיסְגֵיין?! שְׁרַייבּ דַיין נָאמֶען אוּן בִּיזְט פְרֵיי! הָאט עֶר נָאכְאַמָאל גֶעזָאגְט מִיט אַ שְׁטַארְקֵייט: נֵיין!

שַׁבָּת שְׁרַייבּ אִיךְ נִישְׁט. רוּפְן זֵיי זִיךְ אָן: וֶועסְטוּ דָא בְּלַייבְּן שְׁמַאכְטְן אוּן קֵיינְמָאל נִישְׁט אַרוֹיס גֵיין.

הָאט עֶר גֶענוּמֶען טַאנְצְן נָאךְ מֶער: בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַז נִישְׁט נָאר מֶען הָאט מִיר אַיינְגֶעזֶעצְט וֶועגְן טַלִית וּתְפִילִין, נָאר יֶעצְט ווילְן זֵיי מִיר דָא לָאזְן שְׁמַאכְטְן וֶועגְן הִיטְן שַׁבָּת, אוּן עֶר אִיז גֶעוֶוען אוֹיסְטֶערְלִישׁ פְרֵיילִיךְ, אוּן נָאר גֶעטַאנְצְן אַגַאנְצְן שַׁבָּת פוּן גְרוֹיס שִׂמְחָה, הָאבְּן זֵיי אִים גֶעפְרֶעגְט: וֶוען וֶועסְטוּ יָא קֶענֶען חַתְמֶ'ענֶען?! הָאט עֶר גֶעזָאגְט: וֶוען אִיר וֶועט זֶעהְן שְׁטֶערְנְס אִינְדְרוֹיסְן, זֵיי הָאבְּן קוֹים אוֹיסְגֶעוַוארְט בִּיז בַּיינַאכְט, אוּן גְלַייךְ אִים גֶעהֵייסְן חַתְמֶ'ענֶען, אוּן פַארְשִׁיקְט פוּן דָארְט.

זַיין אֵיידֶעם דֶער בַּאקַאנְטֶער מַגִיד רֶבִּי יַעֲקֹב גַאלִינְסְקִי שְׁלִיטָ"א, הָאט טַאקֶע דֶערְצֵיילְט אַז זַיין שְׁוֶוער פְלֶעגְט נָאר רֶעדְן פוּן שִׂמְחָה, אוּן שְׁטֶענְדִיג פְלֶעגְט עֶר רֶעדְן דִי תּוֹרָה פוּן: 'אַזַמְרָה' (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפב), וָואס דָארְט שְׁמוּעֶסְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיס, דִי וִויכְטִיגְקֵייט פוּן זַיין פְרֵיילֶעךְ אוּן טְרֶעפְן שְׁטֶענְדִיג 'נְקוּדוֹת טוֹבוֹת' בַּיי זִיךְ אוּן

בַּיי יֶעדְן אִיד, אוֹיךְ פְלֶעגְט עֶר אַסַאךְ חַזֶר'ן דִי תּוֹרָה פוּן: **בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי** (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצה), **אַז** אֲפִילוּ וֶוען עֶס אִיז זֵייעֶר עֶנְג פַאר אַ מֶענְטְשׁ, זָאל עֶר טְרֶעפְן דִי 'הַרְחָבוֹת', אוּן זֶעהְן דִי חֲסָדִים וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט אֲפִילוּ וֶוען עֶר הָאט אַ צָרָה.

הָאט דֶער מַגִּיד רֶבִּי יַעְנְקֶעלֶע גַאלִינְסְקִי שְׁלִיטָ"א אוֹיךְ אַמָאל פַארְצֵיילְט אַן אִינְטֶערֶעסַאנְטֶע מַעֲשֶׂה, וָואס עֶר הָאט אַלֵיינְס בַּייגֶעוואוֹינְט, עֶר הָאט אַמָאל גֶעוָואלְט גֵיין צוּם פָּאנֶעוִויזְשֶׁער רֹאשׁ יְשִׁיבָה דֶער בַּאוְוּסְטֶער גָאוֹן הָרַב שַׁךְ זַצַ"ל, [עֶר הָאט אִים נָאךְ גֶעקֶענְט פוּן יוּרָאפּ,] הָאט עֶר גֶענוּמֶען אַ טֶעקְסִי, פְרֶעגְט אִים דֶער טֶעקְסִי דְרַייוֶוער: וואוּ ווילְט אִיר פָארְן? זָאגְט עֶר: קַיין בְּנֵי בְּרַק צוּ 'הָרַב שַׁךְ', אוּן עֶר הֵייבְּט אִים אָן מַסְבִּיר צוּ זַיין: עֶר אִיז אַן אָדָם גָדוֹל, עֶר קֶען כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, אָבֶער דָאס הָאט דֶעם פְרֵייעֶן טֶעקְסִי דְרַייוֶוער גָארְנִישְׁט אִיבֶּערְגֶענוּמֶען, עֶר פְרֶעגְט אִים נָאר: בְּרָכוֹת טֵיילְט עֶר?! עֶנְטְפֶערְט רֶבִּי יַעְנְקֶעלֶע: אַז דוּ ווילְסְט אַ בְּרָכָה, וֶועל אִיךְ אִים זָאגְן, אוּן עֶר וֶועט דִיר זִיכֶער גֶעבְּן אַ בְּרָכָה, עֶר קוּמְט אַרַיין צוּ אִים, אוּן עֶר שְׁטֶעלְט אִים פָאר:

עֶר הָאט מִיךְ גֶעבְּרֶעוְגְט מִיטְן טֶעקְסִי, און עֶר וִויל אַ בְּרָכָה אוֹיף אַ קְרַאנְקְן, פְּרֶעגְט הָרַב שַׁךְ זַצַ״ל דֶעם טֶעקְסִי דְרַייֶוער: וֶוער אִיז דֶער חוֹלֶה? זָאגְט עֶר: מַיין הוּנְט! [דֶערְצֵיילְט רֶבִּי יַעֲקֹב אַז עֶר הָאט בַּאמֶערְקְט וִוי אַזוֹי הָרַב שַׁךְ הַאלְט זִיךְ אַיין מִיט אַלֶע כּוֹחוֹת נִישְׁט צוּ לַאכְן,] הָאט עֶר אִים בַּארוּאִיגְט, און עֶר נֶעמְט אַ סִידוּר און מִישְׁט אוֹיף בַּיי 'מִי שֶׁבֵּרַךְ לְחוֹלֶה', און הֵייבְּט אָן צוּ זָאגְן: מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ וִירַפֵּא אֶת הַחוֹלֶה... און פְּרֶעגְט אִים: וִוי אַזוֹי הֵייסְט דֶער הוּנְט? זָאגְט עֶר: לַאסִי! און וִוי אַזוֹי הֵייסְט זַיין מַאמֶע? זָאגְט עֶר: אִיךְ וֵוייס נִישְׁט. מַאכְט עֶר צוּ דֶעם סִידוּר, און הַאלְט אִים אָן בַּיי דִי הֶענְט מִיט לִיבְשַׁאפְט, און זָאגְט אִים: מֶען קֶען נִישְׁט מַאכְן אַ 'מִי שֶׁבֵּרַךְ' אָן דִי מַאמֶעס נָאמֶען, און עֶר אִיז אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען זֵייעֶר צוּפְרִידְן, און נָאכְדֶעם אִיז עֶר גֶעוָוארְן אַ בַּעַל תְּשׁוּבָה.

פוּן דִי מַעֲשֶׂה קֶען מֶען זִיךְ אַרוֹיסְלֶערְנֶען אַ מוֹרָא'דִיגְן מוּסָר הַשְׂכֵּל וִוי וַוייט מֶען דַארְף מְקַרֵב זַיין יֶעדְן אִיד, און אַכְטוּנְג גֶעבְּן אוֹיף זַיין כָּבוֹד, בִּפְרַט אַ בָּחוּר וָואס עֶס גֵייט

אוֹיף אִים דוּרְךְ אַלֶע שְׁוֶוערֶע נִסְיוֹנוֹת, אוּן מֶען נֶעמְט אִים, אוּן מֶען בּוֹיעֶט אִים אוֹיף, אוּן מֶען בְּרֶענְגְט אִים צוּבִּיסְלֶעךְ צוּרִיק, אִיז דָאךְ דָאס דִי גְרֶעסְטֶע זְכוּת, אוּן אַוַודַאי זָאל אַ בָּחוּר נִישְׁט זַיין עֶרְגֶער פוּן אַ הוּנְט.

דָאס גֶעפוּנֶען מִיר שׁוֹין אוֹיךְ אִין חַזַ"ל (שַׁבָּת לא ע"א): וֶוען דֶער גֵר אִיז גֶעקוּמֶען צוּ שַׁמַאי, אַז עֶר וִויל לֶערְנֶען דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה אוֹיף אֵיין פוּס, הָאט אִים שַׁמַאי גֶעזָאגְט: גֵיי פוּן דָא, אִיךְ דַארְף נִישְׁט קַיין מְשׁוּגָעִים, וֶוען עֶר אִיז גֶעקוּמֶען צוּ הִלֵל הָאט עֶר אִים גֶעזָאגְט: אִיךְ וֶועל דִיר אוֹיסְלֶערְנֶען, אוּן עֶר הָאט אִים גֶעזָאגְט: מַה דְעָלָךְ סָנִי לְחַבֵרְךְ לֹא תַעֲבִיד, וָואס דוּ ווִילְסְט נִישְׁט מֶען זָאל טוּהְן פַאר דִיר, טוּה נִישְׁט פַאר אַ צְוֵוייטְן. אוּן אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ שְׁטֶענְדִיג מַאכְן אַ חֶשְׁבּוֹן, וֶוען דָאס וָואלְט גֶעוֶוען זַיין אֵייגְן קִינְד, וָואלְט עֶר דֶען גֶעוָואלְט מֶען זָאל זִיךְ וַוארְפְן מִיט אִים?! דֶערְפַאר דַארְף מֶען מְקַרֵב זַיין יֶעדְן אִידִישׁ קִינְד. אָבֶער זוֹכֶה זַיין אַז עֶס זָאל זַיין שָׁלוֹם צְווִישְׁן אֵיין אִיד מִיטְן אַנְדֶערְן, דָאס אִיז דִי שְׁוֶוערְסְטֶע זַאךְ.

אַזוֹי אוֹיךְ דַארְף מֶען אַלֵיין זַיין אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, און וויסְן אַז דֶער לֶעבְּן גֵייט נִישְׁט ווִי אַזוֹי מֶען הָאט גֶעוָואלְט, און מֶען הָאט ׳עֲלִיוֹת׳ און ׳יְרִידוֹת׳, אַמָאל הָאט מֶען אַ מוֹרָא׳דִיגֶע הַצְלָחָה, און אַלֶעס גֵייט גוּט, און פְּלוּצְלִינְג דְרֵייט זִיךְ עֶס אִיבֶּער, און עֶס הֵייבְּט אָן אִיבֶּערְצוּגֵיין, אָבֶּער דָאס אִיז דִי מַעֲלָה פוּן אַ אִיד, אַז עֶר אִיז: שָׁלוֹם בְּמִדוֹתָיו, עֶר אִיז צוּפְרִידְן מִיט זִיךְ, און עֶס אִיז בַּיי אִים נִישְׁט קַיין חִילוּק צוּ עֶס גֵייט אִים גוּט צוּ נִישְׁט, שְׁטֶענְדִיג דֶערְהַאלְט עֶר זִיךְ.

חַזַ״ל זָאגְן (שַׁבָּת י ע״ב): דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס נָאמֶען אִיז ׳שָׁלוֹם׳, [וֶועגְן דֶעם זָאל מֶען נִישְׁט זָאגְן שָׁלוֹם אִין מִקְוָה]. קוּמְט אוֹיס, אַז וֶוען מֶען נֶעמְט אַרַיין דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִין זִיךְ, אִיז דָא שָׁלוֹם און מֶען קֶען זַיין צוּפְרִידְן. דָאס זֶעלְבֶּע דַארְף מֶען אִין שְׁטוּבּ אוֹיךְ אַרַיינְבְּרֶענְגֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מִמֵילָא וֶועט דָארְט זַיין ׳שָׁלוֹם בַּיִת׳. דָאס הֵייסְט, מֶען דַארְף שְׁטֶענְדִיג מְוַותֵּר זַיין אִין שְׁטוּבּ, און גֶעבְּן גֶערֶעכְט פַּארְן ווייבּ, נָאר אַזוֹי קֶען מֶען הָאבְּן הַצְלָחָה אִין לֶעבְּן. אָבֶּער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ ווִיל דַוְקָא אוֹיסְפִירְן, און ווַייזְן אַז עֶר אִיז בַּעַל

הַבַּיִת, קוּמְט נָאכְדֶעם אַרוֹיס אַלֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען, אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא דְרוּקְט זִיךְ אוֹיס: **הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לָמֵד**, אַ מֶענְטְשׁ מֵיינְט אַז עֶר וֶועט אִיר לֶערְנֶען, בִּיז דֶערְוַוייל וֶוערְט עֶר גֶעלֶערְנְט. וַוייל זִי קֶען דָאס נִישְׁט פַארְנֶעמֶען אוּן זִי אַנְטְלוֹיפְט צוּ אִירֶע עֶלְטֶערְן, אוּן עֶר דַארְף שׁוֹין הָאבְּן אַ גַאנְצֶע שָׁלוֹם בַּיִת קָאמִיטֶע וְכוּ׳, אָבֶער אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט שֵׂכֶל, דַארְף עֶר נִישְׁט קוּמֶען צוּ דֶעם.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן נא): מֶען דַארְף אַסאךְ הָארֶעוֶוען אִין עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, [דָאס הֵייסְט, מֶען דַארְף אַסאךְ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן,] אוּן מֶען דַארְף הָאבְּן אַסַאךְ סִיַעְתָּא דִשְׁמַיָא, אַז דִי זַאךְ אוּן אָפְּפַאל פוּנֶעם מֹחַ זָאל זִיךְ זֶעצְן. וַוייל אַ יוּנְגֶע מֶענְטְשׁ קָאכְט נָאךְ זֵייעֶר שְׁטַארְק, אוּן מֶען דַארְף אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן הָאבְּן אַסַאךְ סִיַעְתָּא דִשְׁמַיָא, אַז מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ יִשּׁוּב הַדַעַת אוּן קֶענֶען מְוַותֵּר זַיין אוּן נָאךְ גֶעבְּן.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן לג): דוּרְךְ דִי צַדִיקִים, אוּן דוּרְךְ דִי תּוֹרָה וָואס וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן

שָׁלוֹם, קֶען מֶען זוֹכֶה זַיין דֶערְצוּ. וַוייל דָאס אִיז דִי גַאנְצֶע אַרְבֶּעט פוּן צַדִיקִים: אַרַיין צוּ בְּרֶענְגֶען אִין אַ מֶענְטְשׁ דִי מִדָה פוּן שָׁלוֹם, עֶר זָאל זַיין אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, מְמֵילָא בַּאדֶערְט אִים שׁוֹין נִישְׁט אַלֶע זַאכְן אַרוּם אִים, אַזוֹי אוֹיךְ אַז אַ מֶענְטְשׁ לֶערְנְט דִי תּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה, זֶעצְט דָאס אִים דֶער מֹחַ.

ג.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי וַוייטֶער (שָׁם): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף וִויסְן אַז: מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אוֹיף דִי גַאנְצֶע וֶועלְט. וְלֵית אֲתַר פָּנוּי מִינֵיה, עֶס אִיז נִישְׁט דָא אַ פְּלַאץ וואוּ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל נִישְׁט זַיין. וְאִיהוּ מְמַלֵא כָּל עַלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עַלְמִין, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִילְט אָן אַלֶע וֶועלְטְן, אוּן עֶר נֶעמְט אַרוּם אַלֶע וֶועלְטְן, אוּן אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ אַרְבֶּעט צְוִוישְׁן גוֹיִם, זָאל עֶר נִישְׁט זָאגְן: דָא אוֹיף אַזַא פְּלַאץ קֶען אִיךְ נִישְׁט דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, נָאר עֶר זָאל וִויסְן אַז דָארְטְן קֶען עֶר אוֹיךְ דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל דָארְטְן אִיז אוֹיךְ דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער; נָאר וִויבַּאלְד דֶער

מֶענְטְשׁ אִיז אַרוּם גֶענוּמֶען מִיט קְלִיפּוֹת רַחְמָנָא לִצְלָן, אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (בְּרָכוֹת ו ע״א): װען אַ מֶענְטְשׁ װאלְט גֶעזֶעהְן װאס עֶס טוּט זִיךְ אַרוּם אִים, אוּן וִויפִיל טוֹיזְנְטֶער מַזִיקִים אוּן קְלִיפּוֹת רַחְמָנָא לִצְלָן גֶעפוּנֶען זִיךְ אוֹיף זַיין רֶעכְטֶע אוּן לִינְקֶע זַייט, װאלְט עֶר דָאס נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְנֶעמֶען. [אֲפִילוּ דִי סַייעֶנְטִיסְטְן זָאגְן: זֵיי קֶענֶען זֶעהְן וִוי אַזוֹי אַלֶע מֶענְטְשְׁן זֶענֶען אַרוּם גֶענוּמֶען מִיט דְזְשֶׁערְמְס. װאס בֶּאֱמֶת אִיז דָאס ׳קְלִיפּוֹת׳ װאס אַ מֶענְטְשׁ הָאט בַּאשַׁאפְן מִיט זַיינֶע זִינְד רַחְמָנָא לִצְלָן, נָאר זֵיי רוּפְן דָאס אָן דְזְשֶׁערְמְס], אוּן דִי אַלֶע קְלִיפּוֹת מַאכְן אִים שְׁפִּירְן אַז עֶר אִיז זֵייעֶר װַייט פוּן בַּאשֶׁעפֶער.

אָבֶער לוֹיט וִויפִיל עֶר נֶעמְט אַרָאפּ פוּן זִיךְ דִי קְלִיפּוֹת אוּן לְבוּשִׁים װאס דָאס פַארְדֶעקְט אוּן פַארְהוֹילְט פוּן אִים דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, הֵייבְּט עֶר אָן מֶער אוּן מֶער צוּ זֶעהְן אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער, מְמֵילָא שְׁפִּירְט עֶר זִיךְ נֶענְטֶער צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן עֶר הָאט זִיךְ לִיב מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן; אוּן עֶר הֵייבְּט אָן צוּ זִינְגֶען שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אוּן גֶעזַאנְגֶען פַארְן

בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, וָואס דָאס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה אַז דֶער מֶענְטְשׁ זָאל שְׁפִּירְן אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז דָא.

און וִוי אַזוֹי קֶען אַ מֶענְטְשׁ ווִיסְן צוּ עֶר הָאט שׁוֹין מְבַטֵל גֶעוֶוען דִי קְלִיפּוֹת? אוֹיב עֶר אִיז פְּרֵיילֶעךְ אִיז אַ סִימָן אַז עֶר אִיז שׁוֹין בַּיי דִי קְדוּשָׁה, און עֶר אִיז נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווַייל בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז נָאר דָא שִׂמְחָה, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (דִּבְרֵי הַיָמִים-א טז, כז): **עוֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ.** און **שִׂמְחָה פַארְבְּרֶענְט אַלֶע קְלִיפּוֹת.**

און אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ זַייעֶר פְרֵייעֶן מִיט יֶעדֶע **נְקוּדָה** **טוֹבָה** וָואס עֶר הָאט, און אֲפִילוּ עֶר טְרֶעפְט נִישְׁט גָארְנִישְׁט מִיט וָואס צוּ זַיין פְרֵיילֶעךְ, קֶען עֶר זִיךְ אָבֶּער פְרֵייעֶן מִיט דֶעם אַלֵיין אַז עֶר אִיז גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן אַ אִיד, **שֶׁלֹא עָשַׂנִי** **גוֹי!** (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן י), און אַז עֶר הָאט גֶעזִינְדִיגְט, דַארְף עֶר אוֹיךְ נִישְׁט זַיין צוּבְּרָאכְן, נָאר תְּשׁוּבָה טוּהְן, ווַייל תְּשׁוּבָה אִיז אוֹיךְ אַ מִצְוָה אַזוֹי וִוי אַלֶע מִצְווֹת, און דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה אִיז זִיךְ מִתְוַודֶה צוּ זַיין, און אַלֶעס דֶערְצֵיילְן פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן (רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּשׁוּבָה, פֶּרֶק א), וָואס

דֶעמָאלְטְס אִיז אִים דֶער בַּאשֶׁעפֶער מוֹחֵל אוֹיף אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעזִינְדִיגְט, אַזוֹי וִוי חַזַ"ל זָאגְן (תּוֹרַת כֹּהֲנִים בְּחֻקֹּתַי, פֶּרֶק ח): **אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמשֶׁה מִיַּד שֶׁמִּתְוַדִּים, אֲנִי מוֹחֵל לָהֶם**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט פַאר משֶׁה: גְלַייךְ וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פַארְצֵיילְט מִיר אוֹיס וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן, בִּין אִיךְ אִים מוֹחֵל; פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי אַ טַאטֶע וֶוען עֶר וֶוערְט אוֹיפְגֶערֶעגְט אוֹיף אַ קִינְד וָואס הָאט עֶפֶּעס שְׁלֶעכְטְס גֶעטוּעֶן, אָבֶּער אוֹיבּ דֶער קִינְד קוּמְט אוּן זָאגְט: טַאטֶע! אִיךְ וֶועל שׁוֹין זַיין גוּט, טַאטֶע! אִיךְ וֶועל שׁוֹין זַיין ווָאוִיל, הָאט דֶער טַאטֶע רַחְמָנוּת אוֹיף אִים, אוּן עֶר אִיז אִים מוֹחֵל, אִיז דָאךְ אַוַודַאי אוּן אַוַודַאי – אָן קַיין שׁוּם פַארְגְלַייךְ – אַז וֶוען מֶען קוּמְט צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אוּן מֶען דֶערְצֵיילְט אִים אַלֶעס, אִיז עֶר גְלַייךְ מוֹחֵל.

עֶס פְלֶעגְט זַיין דֶער סֵדֶר בַּיים הֵיילִיגְן צַאנְזֶער רָב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אַז פַאר סוּכּוֹת פְלֶעגְט מֶען אִים בְּרֶענְגֶען צְוֵויי קֶעסְטְלֶעךְ פוּן דִי שֶׁענְסְטֶע אֶתְרוֹגִים עֶר זָאל זִיךְ אוֹיסְקְלוֹיבְּן פַאר זִיךְ, אוּן עֶס זָאל זַיין גֶענוּג אוֹיךְ פַאר זַיינֶע קִינְדֶער אוּן אֵיינִיקְלֶעךְ, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער צַאנְזֶער רָב הָאט

אָנְגֶעוָוארֶענְט: קֵיינֶער זָאל נִישְׁט אוֹיפְמַאכְן דִי קֶעסְטְלֶעךְ פוּן דִי אֶתְרוֹגִים בִּיז וִוילַאנְג עֶר קְלוֹיבְּט זִיךְ אוֹיס אַן אֶתְרוֹג, נָאכְדֶעם קֶענֶען שׁוֹין דִי קִינְדֶער אוּן אֵיינִיקְלֶעךְ אוֹיךְ נֶעמֶען. הָאט זִיךְ אֵיינֶער פוּן דִי אֵיינִיקְלֶעךְ גֶעמַאכְט אַ חֶשְׁבּוֹן: מִן הַסְתָּם וֶועל אִיךְ זַיין דֶער לֶעצְטֶער צוּ קֶענֶען קְלוֹיבְּן אוּן מֶען וֶועט מִיר אִיבֶּערְלָאזְן דֶעם שְׁוַואכְסְטְן אֶתְרוֹג, אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען שְׁטִילֶערְהֵייט אוּן אוֹיפְגֶעמַאכְט אֵיין קֶעסְטְל אוּן אַרוֹיסְגֶענוּמֶען אַ אֶתְרוֹג אוּן דָאס צוּרִיק פַארְמַאכְט. נָאכְדֶעם וֶוען מֶען הָאט גֶעבְּרֶענְגְט פַארְן הֵיילִיגְן צַאנְזֶער רָב דִי אֶתְרוֹגִים, אוּן עֶר הָאט בַּאמֶערְקְט אַז אֵיינֶער הָאט דָאס שׁוֹין אָנְגֶערִירְט, הָאט עֶר זִיךְ גֶערֶעגְט: וֶוער הָאט דָא אָנְגֶערִירְט?! פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז דֶער הֵיילִיגֶער צַאנְזֶער רָב הָאט אַוַודַאי גֶעוואוּסְט וֶועלְכֶער אֵיינִיקְל דָאס אִיז גֶעוֶוען, אוּן עֶר הָאט נִישְׁט גֶעוָואלְט רֶעדְן מִיט אִים, אוּן עֶר הָאט אִים מְרַחֵק גֶעוֶוען.

מֶען הָאלְט שׁוֹין עֶרֶב סוּכּוֹת נָאכְמִיטָאג, וָואס וִוי בַּאוִויסְט פְלֶעגְט דֶעמָאלְטְס דֶער הֵיילִיגֶער צַאנְזֶער רָב טֵיילְן אוֹיסְטֶערְלִישׁ אַסַאךְ צְדָקָה, וָואס עֶר הָאט נָאר גֶעהַאט, [אַזוֹי

ווי דֶער אֲרִ״י הַקָדוֹשׁ זָאגְט (עַיֵין פְּרִי עֵץ חַיִים שַׁעַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, פֶּרֶק א; שַׁעַר חַג הַסֻכּוֹת, פֶּרֶק א): עֶרֶב סוּכּוֹת אִיז דִי גְרֶעסְטֶע צַייט פוּן צְדָקָה.] אָבֶער אוֹיף דֶעם אֵיינִיקֶל הָאט עֶר נִישְׁט גֶעוָואלְט קוּקְן, פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז עֶר הָאט שׁוֹין גוּט חֲרָטָה גֶעהַאט אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט גֶעטוּעֶן, אִיז עֶר אַרַיין גֶעקוּמֶען צוּם זֵיידְן אוּן אוֹיסְגֶעזָאגְט דֶעם אֱמֶת: זֵיידֶע! אִיךְ הָאבּ עֶס גֶענוּמֶען, אוּן אִיךְ וִויל שׁוֹין זַיין וואוֹיל. זָאגְט דֶער צַאנְזֶער רָב: אַזוֹי! דוּ ווִילְסְט שׁוֹין זַיין וואוֹיל?! אִיךְ וִויל שׁוֹין אוֹיךְ זַיין וואוֹיל! לָאמִיר בֵּיידֶע זַיין וואוֹיל אוּן דֶער בַּאשֶׁעפֶער וֶועט אוּנְז בֵּיידֶע מוֹחֵל זַיין.

עַל אַחַת כַּמָה וְכַמָה וֶוען אַ אִיד קוּמְט צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אוּן זָאגְט: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִיךְ בִּין דוּרְכְגֶעפַאלְן מִיט גְרָאבֶּע עֲבֵירוֹת, אָבֶער אִיךְ וֶועל שׁוֹין זַיין וואוֹיל, אִיךְ וֶועל דָאס שׁוֹין מֶער נִישְׁט טוּהְן, אוּן אֲפִילוּ אִיךְ הָאבּ דִיר שׁוֹין אַסַאךְ מָאל צוּגֶעזָאגְט, אוּן אִיךְ בִּין לֵיידֶער נָאכְאַמָאל דוּרְכְגֶעפַאלְן, וִויל אִיךְ נָאכְאַמָאל תְּשׁוּבָה טוּהְן וְכוּ׳. אִיז אַוַודַאי אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער נֶעמְט אָן זַיין תְּשׁוּבָה, אוּן עֶר אִיז אִים מוֹחֵל אוֹיף אַלֶעס; וַוייל דָאס אִיז דֶער עִיקָר מַעֲלָה

פוּן אַ אִיד אוֹיף דֶער וֶועלְט, אַז עֶר טוּט תְּשׁוּבָה, אוּן עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ.

ד.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן לג): עֶס אִיז דָא צְוֵויי עֶרְלֵיי טֶעג, גוּטֶע טֶעג אוּן שְׁלֶעכְטֶע טֶעג, אַזוֹי וִוי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זָאגְט (קֹהֶלֶת ז, יד): **בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה**; דָאס הֵייסְט, וֶוען דוּ הָאסְט אַ גוּטֶע טָאג זֵיי אוֹיפְגֶעלֵייגְט אוּן פְרֵיילֶעךְ, אוּן אִין אַ שְׁלֶעכְטְן טָאג, קוּק גוּט אַרַיין, וֶועסְטוּ זֶעהְן אַז דָארְט אִיז אוֹיךְ דָא גוּטְס, וָואס דָאס אִיז דִי תּוֹרָה; דָאס זָאגְט אוֹיךְ דֶער פָּסוּק (דְבָרִים יא, כו-כח): **רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם 'הַיּוֹם'**, דֶער בַּאשֶׁעפֶער גֶעט פַאר יֶעדְן אֵיינֶעם אַ מַתָּנָה דֶעם 'טָאג', אָבֶער אִין דֶעם טָאג אִיז דָא אַ **בְּרָכָה** אוּן חָלִילָה דָאס פַארְקֶערְטֶע אַ **קְלָלָה**. אוּן דָאס וֶוענְדְט זִיךְ אִין דֶעם מֶענְטְשׁ: **אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם**, אִיז עֶר זוֹכֶה אוּן עֶר פְרֵיידְט זִיךְ מִיט דִי מִצְווֹת וָואס עֶר הָאט, לֶעבְּט עֶר אַ גוּטְן טָאג אוּן עֶר אִיז פְרֵיילֶעךְ, **וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ**

אֶל מִצְוֹת ה׳ אֱלֹקֵיכֶם, וְסַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם וְגוֹ׳, אָבֶּער אוֹיבּ אִיז עֶר נִישְׁט פְרֵיילֶעךְ מִיט זַיינֶע מִצְווֹת וָואס עֶר הָאט, וַוייל עֶר גְלֵייבְּט נִישְׁט אִין זִיךְ, אוּן עֶר וֵוייסְט נִישְׁט ווִי חָשׁוּב עֶר אִיז בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, דָאס אִיז נֶעבֶּעךְ דֶער גְרֶעסְטֶער קְלָלָה, אוּן דֶער גַאנְצֶער טָאג גֵייט אִים אַוֶועק מִיט צוּבְּרָאכְנְקֵייט, אוּן עֶר כַאפְּט נִישְׁט אַרַיין וָואס עֶר קֶען.

דָאס זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (שָׁם): אַז עֶס גֵייט דִיר גוּט: בָּרוּךְ הַשֵּׁם בִּיזְט אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען, זִיךְ אָפְּגֶעגָאסְן נֶעגְל וַואסֶער, גֶעזָאגְט בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, גֶעלָאפְּן אִין מִקְוָה, גֶעדַאוֶונְט דִי דְרֵיי תְּפִילוֹת מִיט מִנְיָן, אוּן גֶעלֶערְנְט חוּמָשׁ רַשִׁ״י מִיטְן תַּרְגוּם, מִשְׁנַיוֹת, גְמָרָא, אוּן גֶעגֶעבְּן צְדָקָה אוּן אַריינְגֶעכַאפְּט מִצְווֹת; אִיז דָאךְ אַוַדַאי גוּט, אוּן זַיי נָאר פְרֵיילֶעךְ.

אַוַודַאי אִיז דָא אַ חִילוּק צְווִישְׁן אֵיינֶער וָואס לֶערְנְט אֵיין בְּלַאט גְמָרָא צוּ אֵיינֶער וָואס לֶערְנְט צֶען אָדֶער צְוַואנְצִיג בְּלֶעטֶער גְמָרָא, דָאךְ קֶען נִישְׁט יֶעדֶער דָאס בַּאוַוייזְן, זָאל

ער זִיךְ זֵייעֶר פְרֵייעֶן מִיט זַיין אֵיינֶעם דַף וָואס עֶר קֶען יָא לֶערְנֶען, און אַזוֹי זָאל עֶר זַיין זֵייעֶר פְרֵיילֶעךְ מִיט יֶעדֶע קְלֵיינִיקַייט וָואס עֶר כַאפְּט אַרַיין.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, הֲלָכָה ג): [עֶס אִיז כְּדַאי אַז מֶען זָאל דוּרְךְ לֶערְנֶען דִי הֲלָכָה], רוֹב מֶענְטְשְׁן הָאבְּן נִישְׁט קַיין חֵשֶׁק און זֶענֶען זִיךְ מִתְרַשֵׁל פוּן טוּהְן מִצְוֹת, וַוייל זֵיי טְרַאכְטְן: דִי בְּלַאט גְמָרָא אָדֶער דִי פֶּענִי פַאר צְדָקָה, וֶועט מִיר סַיי וִוי שׁוֹין נִישְׁט הֶעלְפְן, און אַזוֹי בַּיי אַלֶע מִצְווֹת, אָבֶּער דֶער אֱמֶת אִיז פַארְקֶערְט: דַוְוקָא יֶעדֶע קְלֵיינִיקַייט וָואס אַ מֶענְטְשׁ טוּט, וֶועט אִים מוֹרָא׳דִיג צוּנִיץ קוּמֶען, און דִי דַף גְמָרָא און דִי פְּרוּטָה וָואס עֶר גֶעט פַאר צְדָקָה, דָאס וֶועט אִים הֶעלְפְן, [דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט צוּגֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן קמא): וֶוער עֶס וֶועט גֶעבְּן אַ ׳פְּרוּטָה׳ פַאר צְדָקָה און זָאגְן דִי צֶען קַאפִּיטְלֶעךְ תְּהִלִים [תִּקּוּן הַכְּלָלִי], וֶועט עֶר אִים אַרוֹיסְשְׁלֶעפְּן פוּן גֵיהִנוֹם און שְׁאוֹל תַּחְתִּית. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי וָואלְט פוּנְקְט אַזוֹי גֶעקֶענְט בֶּעטְן מֶען זָאל גֶעבְּן אַכְטְצְן

דָאלֶער, דָאךְ הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָאר גֶעזָאגְט אַז מֶען זָאל גֶעבְּן אַ 'פְּרוּטָה לִצְדָקָה'.]

חֲזַ"ל זָאגְן (בָּבָא בַּתְרָא ט ע"ב): **כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל**, פוּן יֶעדֶע פֶּענִי וָואס מֶען גֶעט וֶוערְט נָאכְדֶעם אַ רִיזִיגְן סְכוּם, נָאר פַארְוָואס גֶעבְּט נִישְׁט אַ מֶענְטְשׁ קֵיין צְדָקָה פַאר יֶעדֶע תְּפִלָּה? וַוייל עֶר מֵיינְט אַז עֶר דַארְף גֶעבְּן עֶפֶּעס אַ חָשׁוּבֶ'ע סוּמֶע, אוּן דָאס הָאט עֶר דָאךְ נִישְׁט יֶעצְט צוּ גֶעבְּן, מְמֵילָא גֶעט עֶר גָארְנִישְׁט, אָבֶּער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וֵוייסְט דִי חֲשִׁיבוּת פוּן יֶעדֶע פֶּענִי, וָואלְט עֶר שְׁטֶענְדִיג גֶעגֶעבְּן צְדָקָה, דֶער אֲרִ"י הַקָּדוֹשׁ זָאגְט (שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת, עִנְיַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר): וֶוען מֶען זָאגְט בַּיים דַאוֶוענֶען: **וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל**, זָאל מֶען גֶעבְּן צְדָקָה, פַאר תִּיקוּן הַכְּלָלִי גֶעט מֶען אַ פְּרוּטָה, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ פַאר מִנְחָה אוּן פַאר מַעֲרִיב, [כָאטְשִׁיג דֶער יְרוּשַׁלְמִי זָאגְט (פֵּאָה ח, ח): אַז בַּיינַאכְט זָאל מֶען נִישְׁט גֶעבְּן קֵיין צְדָקָה וְכוּ', זָאגְט שׁוֹין אוֹיף דֶעם דֶער הֵיילִיגֶער מוּנְקַאטְשֶׁער רָב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ (דִּבְרֵי תּוֹרָה קמא, קיז): אַז מֶען דַארְף נִישְׁט מוֹרָא הָאבְּן, אוּן

מֶען זָאל זִיךְ נִישְׁט אַרוֹיסְדְרֵייעֶן פוּן גֶעבְּן צְדָקָה בַּיינַאכְט פַאר אָרִימֶעלַייט (עַיֵין שָׁם בַּאֲרִיכוּת בְּנוֹעַם לְשׁוֹנוֹ).]

אוּן אַזוֹי אִיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דָארְט זֵייעֶר מַאֲרִיךְ, אַז דִי עִיקָר סִבָּה פַארְוָואס אַ מֶענְטְשׁ כַאפְּט נִישְׁט אַרַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט וָואס עֶר קֶען וֶוען אַרַיינְכַאפְּן, קוּמְט פוּן רִבּוּי אוֹר, שְׁטֶענְדִיג טְרַאכְט עֶר אַז עֶר וָואלְט גֶעדַארְפְט אַזוֹיפִיל טוּהְן פַארְן בַּאשֶׁעפֶער, אוּן אַזוֹי וִוי עֶר קֶען דָאךְ דָאס נִישְׁט בַּאוַוייזְן, מְמֵילָא טוּט עֶר גָארְנִישְׁט, אִין דִי צַייט וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער בֶּעהְט נִישְׁט פוּן אִים נָאר וָואס עֶר קֶען יָא טוּהְן.

קוּמְט אוֹיס אַז אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ שְׁטֶענְדִיג מְחַיֶה זַיין מִיט יֶעדֶע בִּיסְל גוּטְס וָואס עֶר הָאט, וָואס דָאס אִיז דִי גוּטֶע טָאג וָואס עֶר הָאט, דָאס מֵיינְט: **בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְּטוֹב.**

אָבֶּער וָואס טוּט מֶען **בְּיוֹם רָעָה** אִין דֶעם שְׁלֶעכְטְן טָאג וָואס עֶס גֵייט אוֹיף אִים נֶעבֶּעךְ דוּרְךְ צָרוֹת צְרוּרוֹת?! אִיז דִי עֵצָה: 'רְאֵה', עֶר זָאל גוּט קוּקְן וֶועט עֶר זֶעהְן אַז אִין דִי שְׁלֶעכְטְס אִיז אוֹיךְ דָא גוּטְס.

מִיט דֶעם טַייטְשְׁט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אוֹיס (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת חֲנוּכָּה, הֲלָכָה ג): דֶער חָלוֹם פוּן פַּרְעֹה, וָואס נָאר יוֹסֵף הָאט דָאס גֶעקֶענְט פּוֹתֵר חָלוֹם זַיין, וָואס דִי זִיבְּן פֶעטֶע קִיעֶן אִיז מְרַמֵז אוֹיף דִי גוּטֶע טֶעג וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט, און עֶס גֵייט אִים גוּט און עֶר אִיז מָלֵא שִׂמְחָה, און פְּלוּצְלִינְג גֶעט זִיךְ דָאס אַ דְרֵיי אִיבֶּער, און עֶס קוּמֶען מָאגֶערֶע קִיעֶן, און שְׁלִינְגֶען אַיין דִי פֶעטֶע קִיעֶן, און מֶען דֶערְקֶענְט גָארְנִישְׁט אַז עֶס אִיז בִּכְלַל גֶעוֶוען פֶעטֶע קִיעֶן; וָואס דָאס וַוייזְט אַז עֶס קוּמְט אַ צַייט וָואס עֶס הֵייבְּט אָן אִיבֶּערְצוּגֵיין אוֹיף דֶעם מֶענְטְשׁ, און עֶר וֶוערְט זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן, און קֵיינֶער קֶען אִים נִישְׁט פּוֹתֵר חָלוֹם זַיין, וָואס אִיז דָא גֶעשֶׁען מִיט זַיין גוּט לֶעבְּן?! צוּם בַּיישְׁפִּיל: אַ מֶענְטְשׁ וָואס אִיז גֶעוֶוען פַארְמֶעגְלִיךְ, און פְּלוּצְלִינְג הָאט עֶר אַלֶעס פַארְלוֹירְן, און עֶר וֶוערְט אוֹיס מֶענְטְשׁ, און עֶר וֵוייסְט נִישְׁט וָואס צוּ טוּהְן, און קֵיינֶער קֶען אִים שׁוֹין אֲפִילוּ נִישְׁט מְחַזֵק זַיין, אַזוֹי אוֹיךְ זֶעהְט מֶען אַ יוּנְגְל וָואס פְלֶעגְט זַיין אַזוֹי פְרֵיילֶעךְ, עֶר הָאט גֶעטַאנְצְן און גֶעשְׁפְּרִינְגֶען, נָאכְדֶעם עֶר אִיז גֶעוָוארְן בַּר מִצְוָה מִיט אַזַא שִׂמְחָה,

פְלוּצְלִינְג וֶוען עֶר אִיז אַלְט גֶעוָוארְן פֶערְצְן - זֶעכְצְן יָאר אוּן עֶר אִיז דוּרְכְגֶעפַאלְן, אִיז עֶר גֶעוָוארְן אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן, אוּן קֵיינֶער קֶען אִים נִישְׁט הֶעלְפְן אַרוֹיסְצוּגֵיין פוּן זַיינֶע פְּרָאבְּלֶעמֶען.

נָאר דֶער צַדִיק קֶען אִים פּוֹתֵר חָלוֹם זַיין, אוּן עֶר לֶערְנְט אִים אוֹיס וִוי אַזוֹי דֶער לֶעבְּן גֵייט, אוּן מֶען דַארְף זֶעהְן זִיךְ אַסַאךְ צוּ צוּגְרֵייטְן אִין דִי יוּגֶענְט, וָואס דֶעמָאלְטְס אִיז דִי בֶּעסְטֶע יָארְן, אוּן אַז מֶען לֶערְנְט אַסַאךְ מִקְרָא, אַסַאךְ מִשְׁנָה אוּן אַסַאךְ גְמָרָא, אוּן אַז אַ יוּנְגֶער בָּחוּר הָאט שֵׂכֶל אוּן עֶר וֵוייסְט וִוי אַזוֹי אוֹיסְצוּנוּצְן דֵי צַייט, קוֹיפְט עֶר זִיךְ אַיין אַסַאךְ סְחוֹרָה, אַז אֲפִילוּ נָאכְדֶעם וֶוען חָלִילָה וְחַס עֶס הֵייבְּט אִים אָן אִיבֶּערְצוּגֵיין, הָאט עֶר זִיךְ מִיט וָואס צוּ דֶערְהַאלְטְן, מִיט אַלֶעס וָואס עֶר הָאט זִיךְ אָנְגֶעזַאמְלְט בְּמֶשֶׁךְ דִי יָארְן.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מא, לו): **וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן**, דָאס וָואס דוּ הָאסְט אַמָאל גֶעלֶערְנְט, דָאס קוּמְט צוּנִיץ פַאר אַ מֶענְטְשׁ שְׁפֶּעטֶער וֶוען עֶר דַארְף דָאס הָאבְּן,

בִּפְרַט אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט שֵׂכֶל אוּן עֶר לֶערְנְט אַסַאךְ דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס סְפָרִים, אוּן עֶר הֶערְט זִיךְ אָן מִיט אַסַאךְ אַסַאךְ הִתְחַזְקוּת, דֶעמָאלְטְס אֲפִילוּ וֶוען עֶס קוּמְט אוֹיף אִים חַס וְשָׁלוֹם שְׁוֶוערֶע בִּיטֶערֶע צַייטְן, הָאט עֶר מִיט וָואס זִיךְ צוּ מְחַיֶּה זַיין אוּן זִיךְ מְחַזֵּק זַיין.

מִיט דֶעם אִיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אוֹיךְ מְקַשֵּׁר דֶעם עִנְיָן פוּן חֲנוּכָּה, [וָואס גֶעפַאלְט שְׁטֶענְדִיג אוֹיס פַּרְשַׁת מִקֵּץ,] וַוייל חֲנוּכָּה אִיז מֶען מַכְנִיעַ דִי קְלִיפָּה פוּן יָוָן, וָואס חֲזַ״ל זָאגְן (רֹאשׁ הַשָּׁנָה יח ע״ב): אַז זֵיי הָאבְּן גוֹזֵר גֶעוֶוען אַז מֶען זָאל נִישְׁט דֶערְמַאנֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס נָאמֶען. וַוייל פוּן וָואס אַ מֶענְטְשׁ רֶעדְט, בַּיי דֶעם הַאלְט עֶר, אוּן מֶען קֶען גְלַייךְ דֶערְקֶענֶען אַ מֶענְטְשׁ דוּרְךְ זַיין מוֹיל, אַזוֹי וִוי דֶער בַּעַל שֵׁם הַקָּדוֹשׁ הָאט גֶעזָאגְט: דֶער מֶענְטְשׁ זָאגְט אַלֵיינְס אוֹיס אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן, אַזוֹי אוֹיךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ס״ו): יֶעדֶע זַאךְ וָואס דֶער מֶענְטְשׁ טְרַאכְט מוּז אַדוּרְךְ גֵיין זַיין מוֹיל.

דֶער בַּעַל שֵׁם הַקָדוֹשׁ אִיז אַמָאל גֶעוֶועזְן מִיט זַיינֶע תַּלְמִידִים אוּנְטֶערְוֶועגְנְס, אוּן זֵיי הָאבְּן זִיךְ אָפְּגֶעשְׁטֶעלְט בַּיי אַ גַאסְט-הוֹיז [קְרֶעטְשְׁמֶע], אוּן דֶער גַאסְט גֶעבֶּער הָאט גֶעגֶעבְּן פַאר'ן בַּעַל שֵׁם הַקָדוֹשׁ גְלֶעזְלֶעךְ אוּן עֶפֶּעס צוּ טְרִינְקֶען, פְרֶעגְט אִים דֶער בַּעַל שֵׁם הַקָדוֹשׁ: דִי גְלֶעזְלֶעךְ זֶענֶען גֶע'טוֹבֵלְ'ט? עֶנְטְפֶערְט דֶער בַּעַל הַבַּיִת: יָא גֶע'טוֹבֵלְ'ט, נִישְׁט גֶע'טוֹבֵלְ'ט, טְרִינְקְט רֶבִּי! וִוי נָאר דֶער בַּעַל שֵׁם הַקָדוֹשׁ הָאט דָאס גֶעהֶערְט, אִיז עֶר זֵייעֶר דֶערְצִיטֶערְט גֶעוָוארְן, אוּן עֶר הָאט זִיךְ אוֹיפְגֶעהוֹיבְּן, אוּן זִיךְ אָנְגֶערוּפְן פַאר זַיינֶע תַּלְמִידִים: אִיךְ מוּז פוּן דָא אַרוֹיסְגֵיין, דָא הִיט מֶען נִישְׁט קַיין 'טָהֲרַת הַמִשְׁפָּחָה' רַחְמָנָא לִצְלָן; וַוייל עֶס אִיז נִישְׁטָא אַזַא זַאךְ אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל סְתַּם אַזוֹי זָאגְן אַזַאלֶעכֶע וֶוערְטֶער: יָא גֶע'טוֹבֵלְ'ט, נִישְׁט גֶע'טוֹבֵלְ'ט. אַ מֶענְטְשׁ מוּז זִיךְ פַארֶערְן רַחְמָנָא לִצְלָן, אוּן עֶר כַאפְּט גָארְנִישְׁט אַז עֶר זָאגְט אוֹיס אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן, נָאר אֵיינֶער זָאגְט דָאס אַרוֹיס אָפֶען, אוּן אַן אַנְדֶערֶער אֲפִילוּ עֶר פְּרוּבִּירְט צוּ בַּאהַאלְטְן, דָאךְ אוּמְוִוילְנְדִיג פַארְצֵיילְט עֶר דָאס אוֹיס, אוּן דֶער צַדִיק וָואס

הָאט אַ רֵיינֶעם מֹחַ מִיט רֵיינֶע אוֹיגְן און רֵיינֶע אוֹיעֶרְן, כַאפְּט גוּט אוֹיף װָאס עֶר הָאט גֶעזָאגְט, דָאס זֶעהֶען אוּנְז חֲזַ״ל מְרַמֵז (חוּלִין יז ע״ב): **רַב בָּדִיק בְּלִישְׁנֵיה**, רַב הָאט בוֹדֵק גֶעוֶוען אַ מֶענְטְש דוּרְךְ זַיין צוּנְג; דָאס הֵייסְט, װֶוען עֶר הָאט גֶעהֶערְט אַ מֶענְטְש רֶעדְן, הָאט עֶר שׁוֹין גְלַייךְ גֶעוִויסְט װֶוער דֶער גַאנְצֶער מֶענְטְש אִיז און וואו עֶר הַאלְט.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִדוֹת אוֹת נִיבוּל פֶּה, סִימָן א׳): אַ מֶענְטְש װָאס רֶעדְט שְׁמוּצִיג אִיז אַ סִימָן אַז עֶר אִיז פוּל מִיט שְׁמוּץ, און פוּן דֶעם טְרַאכְט עֶר. שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ זָאגְט (מִשְׁלֵי ב, ו): **מִפִּיו דַעַת וּתְבוּנָה**, פוּן דִי מוֹיל פוּן אַ מֶענְטְש, קֶען מֶען װִיסְן זַיין גַאנְצֶע מֹחַ, און װָאס עֶר טְרַאכְט.

קוּמְט אוֹיס, אַז אַ אִיד רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אִיז דֶער בַּאשֶׁעפֶער דָא, און װֶועגְן דֶעם הָאבְּן דִי יְוָנִים דֶער עִיקָר גֶעוָואלְט אַרוֹיסְרַייסְן אַז מֶען זָאל נִישְׁט רֶעדְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, און װֶוען דִי חַשְׁמוֹנָאִים זֶענֶען זֵיי בֵּייגֶעקוּמֶען, הָאבְּן זֵיי אַיינְגֶעפִירְט, אַז נִישְׁט נָאר מֶען זָאל רֶעדְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, נָאר אֲפִילוּ אוֹיף אַ שְׁטַר, זָאל מֶען שְׁרַייבְּן

בְּסִיַעְתָּא דִשְׁמַיָא [בס״ד], בְּעֶזְרַת הַשֵׁם יִתְבָּרַךְ [בעזהשי״ת], כְּדֵי אַז שְׁטֶענְדִיג זָאל מֶען דֶערְמַאנֶען דֶעם בַּאשֶׁעפֶערְס נָאמֶען.

דֶער שְׁלָ״ה הַקָדוֹשׁ זָאגְט (שַׁעַר הָאוֹתִיוֹת, א - אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, מו - נג): אַ רֶמֶז אוֹיפְן פָּסוּק (מִשְׁלֵי יט, כא): **רַבּוֹת מַחְשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ ׳הִיא׳ תָקוּם,** אַ מֶענְטְשׁ טְרַאכְט אַסַאךְ פְּלֶענֶער, אָבֶער וָואס אִיז דִי עֵצָה אַז עֶס זָאל מַצְלִיחַ זַיין? דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר דֶערְמַאנְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס נָאמֶען. דָאס אִיז דֶער פָּסוּק מְרַמֵז: ׳הִיא׳ תָקוּם, וָואס אִיז רָאשֵׁי תֵּיבוֹת: אִ׳ם יִ׳רְצֶה הַ׳שֵׁם. אַז אַ אִיד וֶועט שְׁטֶענְדִיג זָאגְן: אִם יִרְצֶה הַשֵׁם, אָדֶער: בְּעֶזְרַת הַשֵׁם, אָדֶער: אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער וֶועט הֶעלְפְן וֶועל אִיךְ גֵיין, וֶועל אִיךְ טוּהְן, וֶועל אִיךְ עֶרְלֶעדִיגְן, דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר דֶערְמַאנְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס נָאמֶען, וַוארְפְט עֶר אַרָאפּ דִי קְלִיפּוֹת, אוּן עֶר וֶועט מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס הִילְף מַצְלִיחַ זַיין.

ה.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת חֲנוּכָּה, הֲלָכָה א; וְעוֹד): חֲנוּכָּה אִיז אַ לָשׁוֹן פוּן חִינוּךְ, זִיךְ בַּאנֵייעֶן; וֶועגְן דֶעם זֶעהְט מֶען אַז דִי עֶרְשְׁטֶע נַאכְט צִינְדְט מֶען אֵיין לִיכְטְל, דִי צְוֵוייטֶע נַאכְט צִינְדְט מֶען צְוֵויי, אָבֶּער מֶען גֵייט צוּרִיק צוּם עֶרְשְׁטְן לֶעכְט, דִי דְרִיטֶע נַאכְט צִינְדְט מֶען דְרֵיי, אוּן מֶען גֵייט נָאכְאַמָאל צוּרִיק צוּם עֶרְשְׁטְן, אַזוֹי גֵייט מֶען יֶעדֶע נַאכְט צוּרִיק צוּם אָנְהֵייבּ, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן סב): וֶוען מֶען קוּמְט צוּם צַדִיק, דַארְף מֶען שְׁטֶענְדִיג קוּמֶען פוּן דָאסְנַיי, אַזוֹי וִוי מֶען קוּמְט יֶעצְט דִי עֶרְשְׁטֶע מָאל, אוּן נִישְׁט טְרַאכְטְן: אִיךְ וֵוייס שׁוֹין וָואס דֶער צַדִיק וֶועט רֶעדְן. חַזַ"ל זָאגְן (חֲגִיגָה ג ע"א): אֵין בֵּית הַמִדְרָשׁ בְּלֹא חִידוּשׁ, שְׁטֶענְדִיג וֶוען אַ מֶענְטְשׁ גֵייט אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ לֶערְנֶען, אָדֶער עֶר גֵייט צוּם צַדִיק, וֶועט עֶר גֶעוָואר וֶוערְן אוּן הֶערְן נֵייעֶ זַאכְן, אוּן אֲפִילוּ עֶר וֶועט נִישְׁט הֶערְן מַמָשׁ קַיין נֵייעֶ זַאכְן, וֶועלְן אָבֶּער דִי אַלֶע זַאכְן וָואס אִיז שׁוֹין בַּיי אִים אַלְט גֶעוָוארְן, אוֹיפְגֶעפְרִישְׁט וֶוערְן וִוי נֵיי.

ווייל דֶער גַאנְצֶער אַרְבֶּעט פוּנֶעם סַמֶ"ךְ מֶ"ם אִיז אַרַיינְצוּבְּרֶענְגֶען אִין דֶעם מֶענְטְשׁ אַן אַלְטְקֵייט, וָואס דָאס אִיז 'חָכְמַת יָוָן', אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן טַייטְשְׁט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בְּצִיעַת הַפַּת הֲלָכָה ה): דָאס וָואס עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (תְּהִלִּים סט, ג; טו): **טָבַעְתִּי בִּיוֵ"ן מְצוּלָה, הַצִּילֵנִי מִטִּי"ט וְאַל אֶטְבָּעָה**, אִיךְ בִּין אַיינְגֶעזִינְקֶען גֶעוָוארְן אִין אַ גֶעדֶעכְטֶע זוּמְפּ, וָואס אִיךְ קֶען נִישְׁט אַרוֹיס גֵיין, אוּן וִוי מֶער אִיךְ וִויל אַרוֹיס גֵיין, צִיעֶט מִיר עֶס מֶער אַרָאפּ, אוּן אִיךְ זִינְק טִיפֶער אוּן טִיפֶער, ווייל דֶער לֵיים אִיז שׁוֹין זֵייעֶר גֶעדֶעכְט, אוּן מֶען קֶען זִיךְ נִישְׁט אַרוֹיסְזֶעהְן דֶערְפוּן. דָאס זֶענֶען גֶעוֶוען דִי יְוָנִים, וָואס זֵיי הָאבְּן רַחְמָנָא לִצְלָן גֶעוָואלְט אַרַיינְלֵייגְן אִינֶעם מֶענְטְשׁ אַזוֹי שְׁטַארְק דִי: טֶבַע, מִקְרֶה, מַזָל, אַז עֶר זָאל טְרַאכְטְן אַז עֶר וֶועט שׁוֹין קֵיינְמָאל נִישְׁט אַרוֹיסְגֵיין פוּן זַיין שְׁלֶעכְטְס, אוּן אוֹיף דֶעם הָאבְּן דִי חַשְׁמוֹנָאִים מִלְחָמָה גֶעהַאלְטְן, בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעהָאלְפְן, אַז זֵיי הָאבְּן גֶעטְרָאפְן דֶעם 'פַּךְ שֶׁמֶן', אֵיין קְרִיגֶעלֶע אוֹיל, וָואס מִיט דֶעם הָאבְּן זֵיי גֶעוִויזְן אַז עֶס אִיז נָאךְ דָא אֵיין פוּנְק, עֶס אִיז נָאךְ דָא אַ צַדִיק וָואס זַיין קְרִיגֶעלֶע אוֹיל אִיז רֵיין, עֶר

הָאט אַ רֵיינֶעם מֹחַ, און רֵיינֶע לִימוּדִים אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז שְׁטֶענְדִיג מִיט יֶעדְן אִיד, און מֶען קֶען זִיך שְׁטֶענְדִיג אוֹיפְרִישְׁן, וָואס דוּרְכְדֶעם װערְט מֶען נִיצוֹל פוּן דִי יְוָונִים און פוּן אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדוֹת וָואס דִי גוֹיִם בְּרֶענְגֶען אַרַיין אִין דִי אִידְן, און אֲפִילוּ װען אַ מֶענְטְשׁ הָאט שְׁװערֶע צַייטְן אִיז עֶר זִיך מְחַיֶה מִיט דֶעם וָואס עֶר הָאט אַמָאל גֶעהַאט גוּטֶע צַייטְן, און דָאס גֶעט אִים כֹּחַ אָנְצוּגֵיין וַוייטֶער, און עֶר פְרִישְׁט זִיך צוּרִיק אוֹיף.

דָאס אִיז דֶער גַאנְצֶער סוֹד פוּן חֲנוּכָּה: מֶען זָאל זִיך שְׁטֶענְדִיג דֶערְהַאלְטְן, בָּרוּך הַשֵּׁם מִיר הָאבְּן זִיך מִיט וָואס צוּ דֶערְהַאלְטְן, אַז מִיר זֶענֶען מְקוּרָב צוּ אַזַא רֶבִּי׳ן, און דֶער עִיקָר זָאל מֶען זֶעהְן אַז מֶען זָאל זִיך לִיבּ הָאבְּן און זִיך הַאלְטְן צוּזַאמֶען, בִּפְרַט אִין שְׁטוּבּ דַארְף מֶען מְוַותֵּר זַיין, וַוייל נָאר אַזוֹי קֶען מֶען הָאבְּן שָׁלוֹם בַּיִת און אַ גְלִיקְלִיך לֶעבְּן, כָאטְשִׁיג בַּיי דִי גוֹיִם אִיז דָא ׳אִיקְוָואל רֵייטְס׳, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ הָאט זִיך זַיינֶע רֶעכְטְן, אָבֶּער בַּיי אִידְן וֵוייסְט מֶען אַז מֶען דַארְף נָאכְגֶעבְּן, און אַז מֶען גֶעט גֶערֶעכְט אִין שְׁטוּבּ, װעט זִי נָאכְדֶעם מְכַבֵּד זַיין דִי מַאן, און מוֹדֶה זַיין צוּ

אִים, און אֲפִילוּ נִישְׁט, דַארְף מֶען ווִיסְן אַז דָאס קוּמְט נֶעבֶּעךְ צוּלִיבּ דִי עֲווֹנוֹת, וַוייל דִי פְּרוֹי אִיז אַ בֵּיין פוּנֶעם מַאן, אַזוֹי ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (בְּרֵאשִׁית ב, כג): **עֶצֶם מֵעֲצָמַי**, זִי אִיז אַ בֵּיין פוּן מַיינֶע בֵּיינֶער.

אַמָאל אִיז גֶעוֶועזן אַ שְׁוֶוערֶע פְּרוֹי וָואס אִיר מַאן אִיז גֶעוָוארְן אַ בְּרֶסְלֶבֶ׳ר חָסִיד, און אִיר הָאט דָאס זֵייעֶר פַארְדְרָאסְן: הַיִתָּכֵן, מֶען הָאט גֶעמַאכְט אִיר מַאן פַאר אַ בְּרֶסְלֶבֶ׳ר?! און ווִיבַּאלְד זִי אִיז גֶעוֶועזן אַ שְׁטַארְקֶע פְּרוֹי, הָאט זִי זִיךְ גֶעשְׁטֶעלְט בַּיים טִיר פוּנֶעם בְּרֶסְלֶבְ׳ן שׁוּל, און וֶוער עֶס אִיז אַרַיין אִין שׁוּל, הָאט זִי אִים אָנְגֶעקְנַאקְט מִיט אַ בֶּעזֶעם, און מֶענְטְשְׁן הָאבְּן שׁוֹין מוֹרָא גֶעהַאט צוּ קוּמֶען אִין שׁוּל, בִּיז עֶס אִיז גֶעקוּמֶען אֵיינֶער פוּן אוּנְזֶערֶע לַייט, און עֶר הָאט זִיךְ נִישְׁט דֶערְשְׁרָאקְן, און עֶר הָאט פוּן אִיר אַרוֹיסְגֶעכַאפְּט דֶעם בֶּעזֶעם, און הָאט אִיר אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ קְנַאקְן, און אַזוֹי אִיר פַארְטְרִיבְּן בִּיז אִיר הוֹיז, דֶערְנָאךְ הָאט עֶר פָארְגֶעהַאלְטְן אִיר מַאן: דֶער גַאנְצֶער עוֹלָם דַארְף לַיידְן וֶועגְן דַיין בֵּיין?!

אָבֶּער אַז מֶען טוּט תְּשׁוּבָה, אוּן מֶען נֶעמְט דָאס אָן פַאר כַּפָּרוֹת עֲוֹנוֹת, וֶועט זִיךְ אַלֶעס אִיבֶּערְדְרֵייעֶן. אַזוֹי וִוי חַזַ״ל זָאגְן (עַיֵין בְּרָכוֹת סב ע״א): **קַבָּלָה דְיִסוּרֵי שְׁתִיקוּתָא וּמִבָּעֵי רַחֲמֵי**, דִי מֶעדֶעצִין פַאר יִסוּרִים אִיז שְׁוַוייגְן, אוּן בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. וֶועגְן דֶעם אִיז דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע עֵצָה נָאר צוּ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי וֶועט זִיךְ סוֹף כָּל סוֹף אַלֶעס אִיבֶּערְדְרֵייעֶן צוּם גוּטְן.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין זִיךְ צוּ קֶענֶען בַּאנֵייעֶן, אוּן עֶס זָאל זַיין שִׂמְחוֹת בַּיי אִידִישֶׁע קִינְדֶער, אָמֵן!

~תַּם וְנִשְׁלָם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם~